

Nr 113.

Av herr **Olsson, Olof**, om ändring av § 111 regeringsformen.

I regeringsformens 111 § stadgas, att riksdagsman, som beskylles för grov missgärning, ej må kunna i häkte inmanas, förrän efter anställd rannsaking domaren sådant skäligt prövat — såvida han ej gripes å bar gärning. Bestämmelser av liknande innebörd finnas jämväl i åtskilliga andra länders grundlagar, och meningen är tydlig: en representantförsamlings medlemmar böra i en alldeles särskild grad vara skyddade för frihetskränkningar.

Genom nyligen timade händelser har det emellertid visat sig, att grundlagens bestämmelser ej ge det skydd, som man avsett. Därest en åklagare framställer ett tillräckligt långt gående yrkande och en domare finner sig kunna ta på sitt ansvar att efter en första summariskt verkställd rannsaking taga riksdagsman, som beskylles för grov missgärning, i häkte, kan tydligen en riksdagsman berövas sin frihet, även om förhållandena äro sådana, att häktningsåtgärden kränker det allmänna rättsmedvetandet och starka sannolikheter tala för att högre instansers utslag skola visa, att grov missgärning icke alls förelegat. I all synnerhet om det påstådda brottet hör till åsiktsbrottens kategori kan man icke i första bästa domares mer eller mindre summariska prövning finna en tillräcklig garanti mot obehöriga inskränkningar i riksdagsmans rätt att sitt kall utöva. Grov missgärning är uppenbarligen just i sådana fall icke för alla detsamma och missgrepp alltid tänkbara, då en domare skall söka skifta ut de olika åskådningarnas rättsliga ställning. Innebär domarens ställningstagande då därtill, såsom i fråga om riksdagsman, en möjlighet till undertryckande av åskådningarnas politiska framförande, blir saken så mycket betänkligare.

Vid överbägande av de olika möjligheterna att vinna ökad garanti mot häktning av riksdagsman ligger det nära till hands att lämna

beslutanderätten åt riksdagens respektive kamrar. Det har skett så i vissa andra länder. Skäl kunna anföras för och emot ett avgörande i själva riksdagen av dylika frågor. En del betänkligheter, som möjligen kunna anföras mot behandling i kammaren, kunde undanröjas genom att ärendet förlades till någon riksdagens delegation. Emellertid innebär en sådan väg bland annat att skillnad måste göras mellan bestämmelserna om häktning under och mellan riksdagens sessioner. En enklare utväg synes vara att söka den behövliga garantien hos den för svenskt statsskick egenartade justitieombudsmannainstitutionen. Den svenska riksdagen har ju i sin justitieombudsman en särskild juridisk representant, i vars uppdrag det ligger att vaka över, att de medborgerliga rättigheterna ej kränkas; det förefaller naturligt, att han jämväl beklädes med uppdraget att pröva häktningens befogenhet. Om domaren prövat skäligt att inmana riksdagsman i häkte, skulle justitieombudsmannens medgivande sålunda först inhämtas, innan häktningsbeslutet finge verkställas.

På grund av det anförda hemställes alltså,

att riksdagen ville såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse av § 111 regeringsformen:

§ 111.

Beskylles riksdagsman för grov missgärning, må han ej, såvida han ej å bar gärning funnen varder, kunna i häkte inmanas, förr än, efter anställd rannsaking, domaren sådant skäligt prövat och riksdagens justitieombudsman domarens mening biträtt; dock gälle — — — — sin frihet berövas.

Fullmäktige — — — — utan efter riksdagens beslut.

Stockholm den 5 maj 1916.

Olof Olsson.
